ସପନ କୁମାର ପଣ୍ଡିତ

ବନାମ

ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ବୋର୍ଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ଜୁଲାଇ 24, 2001

[କେ. ଟି. ଥୋମାସ୍ ଏବଂ ଆର୍. ପି. ସେଠୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଶ୍ରମ ଆଇନ :

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମ, 1947

ଧାରା 4K-ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ- ବିଚାର ପାଇଁ ବିବାଦର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ-ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷମତା- ଏହାର ପରିସର- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାର କ୍ଷମତା ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି-ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାଦ ରହିଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତା, ସମୟ ପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ପରିସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ-ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବାର 15 ବର୍ଷ ପରେ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ହେଲା-ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିବାଦର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ-ବିଳମ୍ବ ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରାଗଲା-ବିବାଦ ଜାରି ରହିଲା ଯଦିଓ ଯଥାର୍ଥ କାରଣ ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ ହୋଇନଥିଲା- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ତଥ୍ୟଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ବିବାଦର ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶ-'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ'-ୟୁ. ପି. ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମ, 1947ର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହାର ଅର୍ଥ-ଧାରା 4K ।

ଉତ୍ତରଦାତା-ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଛଟେଇ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଉଠାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର ବେଆଇନ ଥିଲା । ଅନ୍ୟ 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସଂଘ ମଧ୍ୟ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଉଠାଇଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ମାମଲାକୁ ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଯଦି 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରମ ଅଦାଲତରେ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସମାନ ସୁବିଧା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବିସ୍ତାରିତ କରାଯିବ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଶେଷରେ 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଛଟେଇକୁ ମନ୍ଦ ବୋଲି ମତ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁନଃପଦସ୍ଥ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ଯାହା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ ଖାରଜ କରି ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ବୋର୍ଡକୁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କୁ ସମାନ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉନାହିଁ, ସେ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୟୁ.ପି. ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4K ଅନୁଯାୟୀ ବିବାଦର ବିଚାର ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତା-ବୋର୍ଡ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯାହାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ 15 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ନୀରବ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ବିଳମ୍ବ ଏତେ ଅତ୍ୟଧିକ ଥିଲା ଯେ ସମୟର ପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ବିବାଦ ବନ୍ଦ

ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ କୌଣସି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ, ଆବେଦନକାରୀ ଶ୍ରମିକ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ,

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ : **1.1** .ୟୁ.ପି. ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମର ଧାରା **4K** ରେ ବ୍ୟବହୃତ "ଯେକୌଣସି ସମୟରେ" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ସୀମାହୀନ ଏକ ସମୟର ସୂଚକ । କିନ୍ତୁ କ୍ଷମତାକୁ ଅନନ୍ତ କରିବା ଏପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବ । ଉପ-ଧାରା ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ପ୍ରମାଣ ଅଛି ଯାହା ସୂଚାଇଥାଏ ଯେ ସମୟର କିଛି ପରିସୀମା ଅଛି । "ଯେଉଁଠାରେ ସରକାର ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ରହିଛି କିମ୍ବା ଜଣାପଡିଛି" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ "ଯେକୌଣସି ସମୟରେ" ଶବ୍ଦ ସହିତ ପଢ଼ିବାକୁ ପଡିବ । ସେମାନେ, ଏକ ପ୍ରକାର, ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ତେଣୁ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାର ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷମତାର ଗୋଟିଏ ସୀମା ରହିଛି ଏବଂ ତାହା ହେଉଛି, ଏହା କେବଳ ସେହି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାଦ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, "ଯେକୌଣସି ସମୟରେ" ସ୍ଥାୟୀ ବାଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ପରିକଳ୍ପିତ ସମୟ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦର ଗ୍ରହଣ ସହିତ ଶେଷ ହୁଏ । ତେଣୁ, ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଯଦି ବିବାଦ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହେବା ଦିନ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା, ତେବେ ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ ବିତିଯାଇଥିବା ବର୍ଷ ସଂଖ୍ୟା ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇଯାଏ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ବିଳମ୍ବ ସରକାରଙ୍କ ସୂଚିତ କରିବାର କ୍ଷମତାକୁ ସମାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତା କି । ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଛି ବିଚାର ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦର ଜାରି ରହିବା । ଏହି ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ ଯେଉଁ ଅବଧି ଶେଷ ହୋଇଗଲା, ସରକାର ତାହା ଯେକୌଣସି ପରିସରର ହେଉ, ତାହା ଉପରେ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ । **[1086- B- C- D- E- F]**

1.2. ଯଦି ସରକାର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଅନ୍ତି, ତେବେ ଏକ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ସରକାରଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ଏକ ବିବାଦ ଥିଲା । ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ବିବାଦ ଥିଲା କି, ତାହା ବାସ୍ତବିକ ସ୍ଥିତି ବିଚାର କରି ସରକାର ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବଜାୟ ରଖିବା ଆଦି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିପାରିବେ । ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ନାହିଁ ଯେ ଆପୋଷ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏପରି ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶିଳ୍ପ ବିବାଦର ବିଦ୍ୟମାନର ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଏହା ଏକ ସ୍ୱୀକୃତ ତଥ୍ୟ ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ଆପୋଷ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ, ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସେହି ଦିନ ବିବାଦ ନଥିଲା । **[1086- G- H; 1087- A- B]**

ମେସର୍ସ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ ୱାଚ୍ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ ୱାଚ୍ କୋ. ୱାର୍କର୍ସ ୟୁନିଅନ୍, **AIR (1970) SC 1205** ଅନୁସରଣ କରାଗଲା ।

ନେଡୁଙ୍ଗାଡି ବ୍ୟାଙ୍କ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ କେ.ପି. ମାଧବନକୁଟ୍ଟି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, **[2000] 2 SCC 455,** ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ମେସର୍ସ ଶାଲିମାର ୱାର୍କସ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ସେମାନଙ୍କର ଶ୍ରମିକ , **AIR (1959) SC 121 7, ପ୍ରଭେଦ କରାଗଲା ।**

2. କିଛି ମାମଲା ଅଛି ଯେଉଁଠାରେ ସମୟ ବିତିଯିବା ଯୋଗୁଁ ବିବାଦ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ବିବାଦଟି ବଜାୟ ରହିଲା, ତଥାପି ଅନ୍ୟ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକ କିମ୍ବା ସଂଘ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରାଯାଇନଥିଲା, ଏହା ବିବାଦକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣରେ ପରିଣତ କରେ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ସରକାର ୟୁ.ପି. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4K ଅନୁଯାୟୀ ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଏହି ସୁପାରିଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ଉଚିତ୍ ନଥିଲା । ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଦୀର୍ଘ ବିଳମ୍ବକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟକାରୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତିକାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସମୟରେ ବିଚାରକୁ ନେଇପାରନ୍ତି । [1088- E- F]

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 4471/2001 ।

C.M.W.P. ସଂଖ୍ୟା 28159/1993ରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟର 17.9.99 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏମ୍. ପି. ଶୋରାୱାଲା ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମେସର୍ସ ଜୈନ ହଂସାରିଆ ଆଣ୍ଡ କୋ. ସୁନୀଲ କେଆର. ଜୈନ ଏବଂ ବିଜୟ ହଂସାରିଆ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଥୋମାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦକୁ ବିଚାରାର୍ଥ ପ୍ରେରଣ କରିବା ପାଇଁ ପନ୍ଦର ବର୍ଷର ସମୟାବଧି, ସରକାର ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଅତ୍ୟଧିକ ଦୀର୍ଘ ବିଳମ୍ବ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୁଏ । ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଅତ୍ୟଧିକ ବିଳମ୍ବ ପରି ମନେ ହେଉଛି ଏବଂ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଯାହା ଫଳରେ କେବଳ ଏପରି ବିଳମ୍ବ କାରଣରୁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦେଇଥିଲା । ତେଣୁ, କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଶ୍ରମିକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଉପରୋକ୍ତ ରାୟକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ, ସରକାର କାହିଁକି ପୂର୍ବରୁ ଏକ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିନଥିଲେ ସେ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବ୍ୟାଖ୍ୟାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଅଣଦେଖା କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ 1.1.1974 ରେ ୟୁ.ପି. ରାଜ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ବୋର୍ଡର ମଥୁରାର ବିଦ୍ୟୁତ ବଣ୍ଟନ ବିଭାଗରେ (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ବୋର୍ଡ') ଜଣେ କିରାଣୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ସେବା 17.7.1975 ରେ

ସମାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଉଠାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ସେବାର ଅବସର ବେଆଇନ ଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାର 29.3.1993 ତାରିଖର ଏକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ୟୁ.ପି. ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4K (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ୟୁ.ପି. ଅଧିନିୟମ') ଅନୁଯାୟୀ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇଥିଲେ :

> "17.7.1975 ରେ ନିଯୁକ୍ତିଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଆଇନଗତ ଥିଲା କି; ଯଦି ହଁ, ତେବେ ଶ୍ରମିକ କେଉଁ ପ୍ରତିକାର ପାଇବାର ହକଦାର ?"

ଶ୍ରମ ଅଦାଲତ ଏହି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣକୁ ବିଚାର ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 158/1993 ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତା ବୋର୍ଡ ଉପରୋକ୍ତ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଆଦେଶକୁ ବିରୋଧ କରି ଆଲ୍ଲାହାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟରେ ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ଦାୟର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶ୍ରମ ଅଦାଲତରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ମାମଲାକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 5 ଭାବରେ ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଆଲ୍ଲାହାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ଏକକ ବିଚାରପତି ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ବିଳମ୍ବ ଏତେ ଅତ୍ୟଧିକ ଯେ ସମୟର ପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ବିବାଦର ବିଦ୍ୟମାନ ହେବା ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ୟୁ.ପି. ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ତଦନୁସାରେ, ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଆଦେଶକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରଦ୍ଦ କରିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପସଂହାର ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ :

> "ବିଭିନ୍ନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ମୋର ମତ ହେଉଛି ଯେ ସାଧାରଣତଃ ଏକ ବିବାଦ ଯାହା ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୟୁ.ପି. ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4-K ଅନୁଯାୟୀ ପଠାଇବେ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏପରି ବିବାଦ ରହିଛି କିମ୍ବା ସରକାର ଆଶଙ୍କା କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଏପରି ବିବାଦ ରହିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ତଥାପି, ଯଦି ଅଯଥା ଏବଂ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବିଳମ୍ବ ହୁଏ, ତେବେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇପାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 5, 15 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ନୀରବ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସହ-ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ପରେ ହିଁ ସେ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିବାଦକୁ ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ କିମ୍ବା ଶ୍ରମ ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରୟାସ କରିନଥିଲେ । ଏତେ ଦିନ ବିତିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ବିବାଦ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । "

ଏହା ଏପରି ମାମଲା ନୁହେଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ଶେଷରେ ରିପ୍ ଭାନ୍ ୱିଙ୍କଲ୍ ପରି ଉଠି ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଉଠାଇଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ଘଟିଥିଲା ତାହାର ତାଙ୍କର ମତ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ଏହିପରି ଲେଖା ହୋଇଛି : ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବୋର୍ଡ ଅନ୍ୟ 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଛଟେଇ କରିଥିଲା । ସେହି 10 ଜଣ ଏକ ସଂଘର (ୟୁ.ପି. ବିଜଳି ଶ୍ରମିକ ସଂଘ, ମଥୁରା)ର ଥିଲେ । ଉକ୍ତ ସଂଘ 16.9.1976 ରେ ବିବାଦ ଉଠାଇଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମାମଲାଟିକୁ କାନପୁରର ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ପଠାଇଥିଲା ।

ବୋର୍ଡ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲା ଯେ ଯଦି 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦାବି ଶ୍ରମ ଅଦାଲତ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଏ, ତେବେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ସମାନ ସୁବିଧା ବିସ୍ତାରିତ କରାଯିବ, ଯଦି ସେ କୌଣସି ଆଇନଗତ ବିଚାରମଞ୍ଚରେ ତାଙ୍କ ଦାବି ଉଠାଇ ନ ଥାଆନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ 10 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମାମଲା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବୋର୍ଡ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ତଥାପି, ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ 10.11.1979 ରେ ଏକ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ସେହି ଛଟେଇ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଛଟେଇ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାକୁ ହକଦାର । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ବୋର୍ଡର ଉଦାର ନୀତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସମ୍ପୃକ୍ତ ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ତାରିଖ ଆଧାରରେ ବୟସ ଛାଡ଼ କରି ଯୋଗ୍ୟତା ପରୀକ୍ଷାରେ ଯୋଗଦେବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ, ଯେପରି ହାଜିରା ତାଲିକାରୁ ଦେଖାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ଯଦି ସେମାନେ ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଖାଲି ପଦବୀ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ବିଚାର କରାଯାଇପାରିବ ।

ସଂଘ ଉକ୍ତ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ 1980 ମସିହାରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ଦାୟର କରିଥିଲେ । 28.4.1988 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେହି ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଛଟେଇ ଆଇନଗତ ଭାବରେ ମନ୍ଦ ଏବଂ ସେମାନେ ପୁନଃପଦସ୍ଥ ହେବା ପାଇଁ ହକଦାର । ଯଦିଓ ବୋର୍ଡ ଏହି ଅଦାଲତରେ ଏକ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲା, ଏହାକୁ 1989 ରେ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ ସେ ଆଶା କରୁଥିଲେ ଯେ ବୋର୍ଡ ତାଙ୍କୁ ସମାନ ସୁବିଧା ବିସ୍ତାରିତ କରିବ । ସେ ବୋର୍ଡକୁ ତାଙ୍କର ଅନୁରୋଧରେ ଅଟଳ ଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ 8 ଜଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସହିତ ସମାନ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଉଚିତ, ଯାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଛିଙ୍କୁ ବୋର୍ଡ ପୁନପଦସ୍ଥ କରିଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀ ଜାଣିଲେ ଯେ ଏହା କରାଯାଇନାହିଁ, ସେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁକ୍ତ ମିଳାମିଶା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆବେଦନକୁ ମିଳାମିଶା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନାମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି, ଉପ ଶ୍ରମ ଆୟୁକ୍ତର ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ କାରଣ ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏହା 28.1.1992 ରେ ଘଟିଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର 29.3.1993 ରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆମକୁ ୟୁ. ପି. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4K ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

> "4K. *ଶ୍ରମ ଅଦାଲତ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ବିବାଦର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ* -ଯେଉଁଠାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମତ ଯେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଛି କିମ୍ବା ଜଣାପଡିଛି, ସେପରି ସ୍ଥଳେ ସେ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଲିଖିତ ଆଦେଶ ଦ୍ଵାରା ବିବାଦ କିମ୍ବା ବିବାଦ ସହିତ ଜଡିତ କିମ୍ବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ମନେ ହେଉଥିବା ଯେକୌଣସି ବିଷୟକୁ ଶ୍ରମ ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇପାରିବେ ଯଦି ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ବିଷୟ ପ୍ରଥମ ଅନୁସୂଚୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ, କିମ୍ବା ଯଦି ବିବାଦ

ବିଷୟ ପ୍ରଥମ ଅନୁସୂଚୀ କିମ୍ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ, ତେବେ ବିଚାର ପାଇଁ ଏକ ନ୍ୟାୟାଧିକାରଣକୁ ପଠାଇପାରିବେ :

ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ, ଯେଉଁଠାରେ ବିବାଦ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ବିଷୟ ସହିତ ଜଡିତ ଏବଂ ଶହେରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ନଥାଏ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ମନେ କରନ୍ତି, ତେବେ ଶ୍ରମ ଅଦାଲତକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିପାରିବେ । "

ଉପରୋକ୍ତ ଧାରା ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ଅଧିନିୟମ, 1947 ର ଧାରା 10 ସହିତ ପ୍ରାୟ ସମନ୍ୱୟରେ ଅଛି, ଏବଂ ଏହି ଦୁଇଟି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏହି ମାମଲାରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ । ଯଦିଓ ବିଚାର ପାଇଁ ବିବାଦ ପାଇଁ ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସମୟ ସୀମା ସ୍ଥିର କରାଯାଇ ନାହିଁ, କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ସରକାର କ'ଣ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ବିତିଯିବା ଦ୍ୱାରା ଅଚଳାବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା ଏବଂ ବିଚାର ପାଇଁ ସୂଚିତ କରି ପୁନଃ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହୋଇଥିବା ବିବାଦକୁ ପୁନଃଜୀବିତ କରିପାରିବେ ? ଧାରାଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟବହୃତ 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ସୀମା ବିନା ଏକ ସମୟର ସୂଚକ । କିନ୍ତୁ ଏପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଯାହା କ୍ଷମତାକୁ ଅନନ୍ତ କରିଥାଏ ତାହା ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଏହି ଉପ-ଧାରା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରମାଣ ଅଛି ଯାହା ସୂଚାଇଥାଏ ଯେ ସମୟର କିଛି ସୀମାବଦ୍ଧ ଅଛି । "ଯେଉଁଠାରେ ସରକାର ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ରହିଛି କିମ୍ବା ଜଣାପଡ଼ିଛି" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ଶବ୍ଦ ସହିତ ପଢିବାକୁ ପଡିବ । ସେମାନେ, ଏକ ପ୍ରକାରେ, ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ତେଣୁ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାର ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷମତାର ସମୟର ଏକ ସୀମା ଅଛି ଏବଂ ତାହା ହେଉଛି, ଏହା କେବଳ ସେହି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାଦ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ସ୍ଥାୟୀ ବାଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ପରିକଳ୍ପିତ ସମୟ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦର ଗ୍ରହଣ ସହିତ ଶେଷ ହୁଏ । ତେଣୁ, ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଯଦି ବିବାଦ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହେବା ଦିନ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା, ତେବେ ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ କେତେ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଅଟେ ଯେ ଏହି ବିଳମ୍ବ ସରକାରଙ୍କ ସୂଚିତ କରିବାର କ୍ଷମତାକୁ ସମାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତା କି ।

ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଛି, ବିଚାର ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ବିଦ୍ୟମାନରେ ଥିଲା କି ? ଯଦି ଉତ୍ତର ନକାରାତ୍ମକ ଥାଏ, ତେବେ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶ କରିବାର କ୍ଷମତା ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଯଦି ଉତ୍ତର ସକାରାତ୍ମକ ଥାଏ, ତେବେ ସରକାର ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ ଯେଉଁ ଅବଧି ଶେଷ ହୋଇଥିବ, ସେହି ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଯେକୌଣସି ସୀମା ହେଉ ନା କାହିଁକି, କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରିପାରିଥାନ୍ତେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପକ୍ଷ କ'ଣ ଭାବିବ ତାହାର ସମ୍ଭାବନା ଉପରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ କୌଣସି ବିବାଦ ଅଛି କି ନାହିଁ । ଏହି ଧାରା ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଯଦି ସରକାରଙ୍କ ମତରେ ବିବାଦ ଅଛି ତେବେ ସରକାର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିପାରିବେ । ଏପରି ମତାମତ ଗଠନ କରିପାରିବା ଏକମାତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ହେଉଛନ୍ତି ସରକାର । ଯଦି ସରକାର

ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଅନ୍ତି, ତେବେ ଏକ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ସରକାରଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ଏକ ବିବାଦ ଥିଲା ।

ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ତାରିଖରେ ବିବାଦ ଥିଲା କି, ତାହା ବିଚାର କରି ସରକାର ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିଦ୍ୟମାନ ଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିପାରିବେ । ଏହା କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ନାହିଁ ଯେ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏପରି ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶିଳ୍ପ ବିବାଦର ବିଦ୍ୟମାନର ପ୍ରମାଣ । ଏହା ଏକ ସ୍ୱୀକାରଯୋଗ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ ସୁପାରିଶ ତାରିଖରେ ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା । ଯଦି ହଁ, ତେବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସେହି ଦିନ ବିବାଦ ନଥିଲା ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଅଦାଲତଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ନିମ୍ନଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ *ମେସେର୍ସ ସାଲିମାର ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରମିକ*, AIR (1959) SC 1217:

> "ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ଶିଳ୍ପ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ କୁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇନାହିଁ; ତଥାପି ଏହା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଯେ ବିବାଦ ଉଠିବା ପରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଏହାକୁ ପଠାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ବିଶେଷକରି ଯେତେବେଳେ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସମୂହ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର କରିବା ସହିତ ଜଡିତ, ଯେପରି ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଛି ।"

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି ID ଅଧିନିୟମର ଧାରା 33A ର ପରିସର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସମୟରେ ଅଟେ । ଏହା ମିଳାମିଶା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଚାରମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସମୟରେ ନିଯୁକ୍ତିଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେବାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଛି କି, ସେ ବିଷୟରେ ବିଚାର ପାଇଁ ଏକ ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଟେ । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜଣେ ପୀଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏହି ଧାରାରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ ଲିଖିତ ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭିନ୍ନ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଏହି ମାମଲା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ବୋର୍ଡ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ନେଦୁଙ୍ଗାଡି ବ୍ୟାଙ୍କ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ କେ.ପି. ମାଧବନକୁଟ୍ଟି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [2000] 2 SCC 455 ରେ ଏହି ଅଦାଲତର ଦୁଇ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରତି ଆମର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ID ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ଅନୁଯାୟୀ ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷମତାକୁ କୌଣସି ସମୟରେ କିମ୍ବା ପୂର୍ବରୁ ସମାଧାନ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃଜୀବିତ ଚାଲୁ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଆଇନ କୌଣସି ସମୟ ସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ । ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ମୂଳ କଥା ହେଉଛି :

> "ଏକ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିବାଦ ID ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣର ବିଷୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । କେବେ ଏକ ବିବାଦକୁ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ ।"

ଏହି ଅଦାଲତର ତିନି ଜଣ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଉପଯୋଗୀ କାରଣ ଏହା ସମାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିସର ସହିତ ଜଡିତ, ଅର୍ଥାତ୍ *ୟୁ.ପି. ଅଧିନିୟମର* ଧାରା 4K । *ମେସର୍ସ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ ୱାଚ୍ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ ୱାଚ୍ କୋ. ୱାର୍କର୍ସ ୟୁନିଅନ,* AIR (1970) SC 1205 ରେ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି:

"ତେଣୁ, 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ଯଦିଓ କୌଣସି ସୀମା ବିନା ଦେଖାଯାଏ, ତାହା ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ଦେଖାଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ, ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶେଷ ହେବା ପରେ ଏବଂ ମିଳାମିଶା ଅଧିକାରୀ ଏକ ବିଫଳତା ବିବରଣୀ ଦେବା ପରେ ଏକ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ । କିନ୍ତୁ ସରକାରଙ୍କୁ ଏପରି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏକ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହା 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ', ଅର୍ଥାତ୍, ଯେତେବେଳେ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି, ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇପାରେ । 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ଏହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନେଇଥାଏ, ଯେଉଁଠାରେ ସରକାର ମିଳାମିଶା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେବା କିମ୍ବା ସମାପ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଏକ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଦେବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଅନ୍ତି । ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ 'ଯେକୌଣସି ସମୟରେ' ଏହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଏକ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କେବଳ ସେତେବେଳେ କରାଯାଇପାରିବ ଯେତେବେଳେ ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ରହିଛି କିମ୍ବା ଜଣାପଡିଛି ।" ଯେତେବେଳେ ବିବାଦଟି ଏକ ଶିଳ୍ପ ବିବାଦ ନୁହେଁ, କିମ୍ବା ଏହା ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଆଉ ବିଦ୍ୟମାନ ନାହିଁ କିମ୍ବା ତାହା ଘଟିବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ, ସେପରି ସ୍ଥିତିରେ ଏହି ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ, ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ, ବିବାଦଟି ପୂର୍ବରୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଯାଇଥିଲେ, କିମ୍ବା ସେହି ବିଷୟରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ବା ସମାଧାନ ହୋଇଯାଇଥିଲେ, ଅଥବା ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଟି ଆଉ ବିଦ୍ୟମାନରେ ନଥିଲେ, ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।"

ଏପରି କିଛି ମାମଲା ଅଛି ଯେଉଁଠାରେ ସମୟ ବିତିଯିବା ଯୋଗୁଁ ବିବାଦଟି କ୍ରମେ ନିସ୍ପ୍ରଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା । ଯଦି ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ମଧ୍ୟରେ କେହି ବିବାଦକୁ ଚାଲୁ ରଖି ନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ଯେ କିଛି ସମୟ ପରେ ବିବାଦଟି ସମାପ୍ତ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ବିବାଦଟି ଚାଲୁ ରହିଲା ତଥାପି ଅନ୍ୟ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକ କିମ୍ବା ସଂଘ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ପ୍ରେରିତ କରାଯାଇନଥିଲା, ଏହା ବିବାଦକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣରେ ପରିଣତ କରେ ନାହିଁ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେବେଳେ ସରକାର ୟୁ.ପି. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4K ଅନୁଯାୟୀ ବିବାଦକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ବାଛିଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ସୁପାରିଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ, ବିଚାର ପାଇଁ ଦୀର୍ଘ ବିଳମ୍ବକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟକାରୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ଏହାର ପ୍ରତିକାର କରିବା ସମୟରେ ବିଚାର କରିପାରିବେ । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଆଦେଶକୁ

ଖାରଜ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ବିଚାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଏହାର ଆଇନଗତ ସମାପ୍ତିରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଦିଆଯାଉ ।

ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଆମେ ଏହି ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛୁ ଏବଂ ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟକୁ ବାତିଲ କରୁଛୁ ।

ଏ. କେ. ଟି   ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।